

Peter Pavel Glavar.

*Duhovnik, prosvetljenec, gospodarstvenik, dobrotnik
v stripu.*

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

Uvod

V letu 2021 se spominjamo 300-letnice rojstva Petra Pavla Glavarja (1721–1784), duhovnika, prosvetljenca, gospodarstvenika in dobrotnika. Da bi življenje in delo tega velikega Komendčana približali tudi najmlajšim rodovom, je s sodelovanjem Ustanove Petra Pavla Glavarja in Osnovne šole Komenda-Moste prišlo do zamisli o predstavitvi življenjske zgodbe v obliki stripa. Pod mentorstvom Tine Kosi in Martina Ramoveša so odlomke iz Glavarjevega življenja ustvarjali učenci: Patricija Kern, Klara Ferme, Teja Jeraj, Lana Bučar, Hana Bertancelj, Vid Peklaj in Nina Resnik. Da pa bi se vsi skupaj naučili še kaj novega, je na koncu stripa dodan življenjepis z obrazložitvijo po slikah avtorja Štefana Petkovška. Zahvala Občini Komenda za financiranje knjižice.

mag. Zora Torkar

IN RES, PETER V DRUŽBI DVEH JEDRASVIH OTROK PRIDNO RASTE.

NEKEGA VEČERA PA ...

TUDI FAKULTETA V GRADCU JE PETRU ŠLA ODLIČNO OD ROK. ZRASTEL JE V DVAJSETLETNEGA MLADENIČA IN ČISTO MALO MU JE ŠE MANJALO DO POSVETITVE V DUHOVNIKA.

VŠA SPRİČEVALA IMATE ODLIČNA, TODA ŽAL, DOKLER NE VIDIMO VAŠEGA ROSTNEGA LISTA, VAS NE MOREMO POSVETITI V DUHOVNIKA.

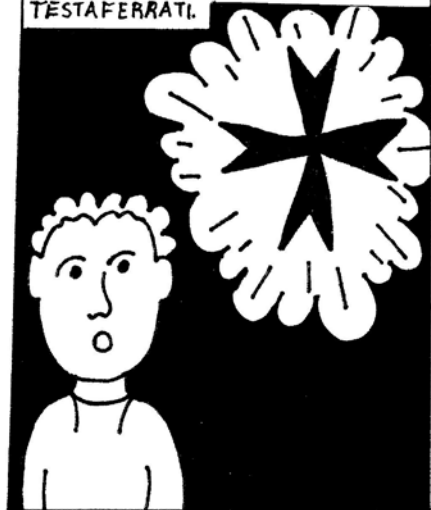

V KOMENDI

SE ME SPOMNITE, GOSPOD ŽUPNIK,
PETER SEM. IZ GRADCA SE VRAČAM.
ŽELIM POSTATI DUHOVNIK.

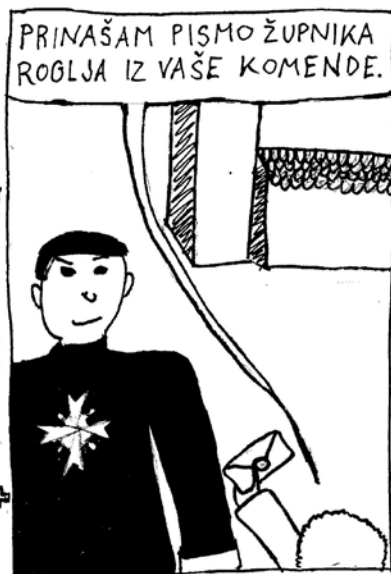

KER JE BIL GLAVAR ZA DUHOVNIKA PREMLAD IN NEZAKONSKI OTROK, JE POTREBOVAL PAPEŽEVE SPREGLEDE. ZATO SE JE ODPRASIL V ITALIJO, V ASCOLI, K UPRAVITELJU KOMENDSKE POSISTI - MALTEŠKEMU VITEZU TESTAFERRATI.

V SENJU JE MESECE ČAKAL NA LADJO IN SE SPROTI NAUČIL HRVAŠKEGA TER ITALIJANSKEGA JEZIKA.

TESTAFERRATA JE PETRU
DAL NOVA OBLAČILA IN TUDI
PRILOŽNOST, DA SE IZKAŽE
KOT UPRAVITELJ NJEGOVE
PALAČE.

SLUŽBO
SEM TI
DAL ...

... ZDAJ BOH POSKUSIL PRI PAPEŽU
BENEDIKTU XIV. PRIDOBITI ŠE SPRE-
GLED NEZAKONSKEGA ROJSTVA.

A SPREGLED
ZARADI STA-
ROSTI ... POTRPI
ŠE NEKAJ MESECEV
DA BOŠ STAR 24
LET.

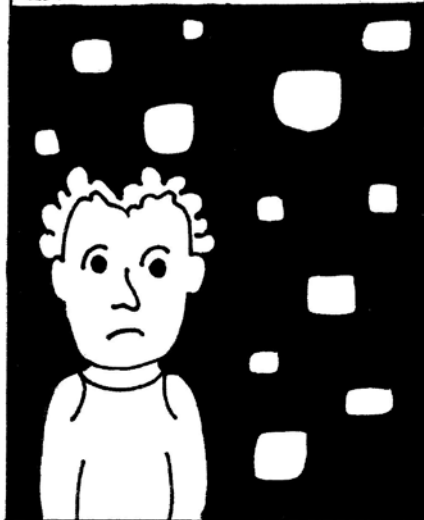
LAHKO PA PREVZAMEŠ POSLOVANJE
MOJE KRANJSKE KOMENDE.
TAMKASŠNJI UPRAVITELJ BITENC MI
NI PRAV POGODU.

NA POTI IZ ITALIJE PA JE
PETROVO LADJO
ZASEL HUD VIHAR...

IN JO ZANESEL V MESTO RIMA.
KER JE TAKRAT RAZSAJALA KUGA,
JE MORAL PETER PO PRISTANKU
21 DNI PREŽIVETI V KARANTENI.

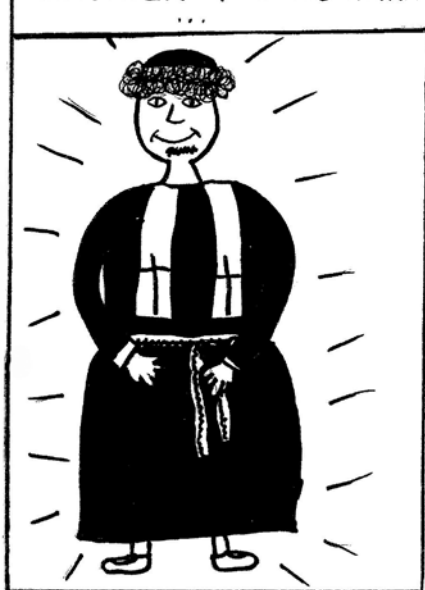
ČE BI ŽIVEL V
21. STOLETJU,
NE BI BIL
ZAPRT
ZARADI
VIRUSA!

NAKLJUČJE JE HOTELO, DA JE
BIL NA REKI SENJSKI ŠKOF BEN-
ZONI, KI JE PETRA ŽE POZNAL.

LETA 1744 JE BIL
POSVEČEN V DUHOVNIKA

IN SE PEŠ VRNIL
K SV. PETRU NA KRANJSKEM.

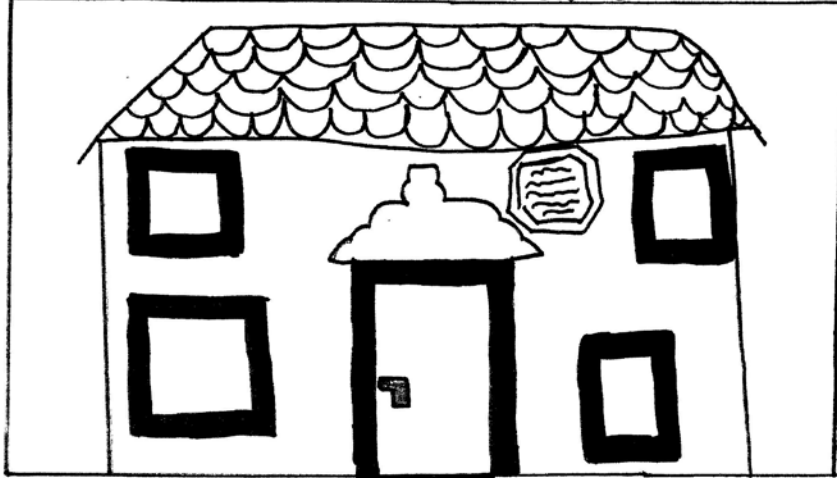
KOLIKO DELA
ME ČAKA TUKAJ!
POSKRBE TI MORAM
ZA POSESTVO, A
NAYVEČ BOM
RAZLAGAL
KRISTUSOV
NAUK.

PETER JE NAPISAL VELIKO PISEM.

IN TAKO JE PO NJEGOVEM NAČRTU V KOMENDI
ZRASLA BENEFICIJSKA HIŠA Z BOGATO
KNJIŽNICO.

GLAVAR JE OBISKOVAL VSE FARANE.

KAKO KAJ ZDRAVJE,
MAMKA?

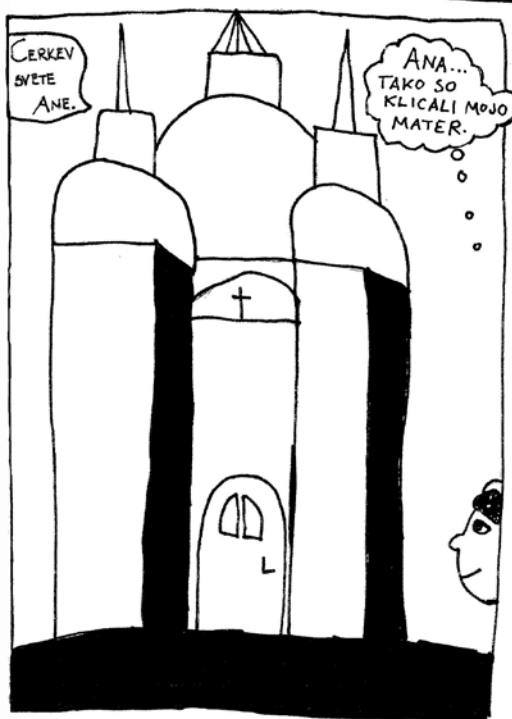
V HRBTU ME
ŠČIPLJE, DRUGAČE
PA ODLIČNO.

KOLIKO BISTRIH
OTROK, PA NOBENIH
MOENOSTI, DA BI SE
ŠOLALI.
NEKAS MORAM
UKRENITI!

IN RES: GLAVAR JE USTANOVIL BREZPLAČNO ŠOLO SE
PREDEN JE BILA OBVEZNA ZA VSE OTROKE.

POSTANITE DOBRI
GLASBENIKI. TAKO BOSTE
ZASLUŽILI DOVOLJ ZA
ŠOLANJE V MESTU.

V TUNJICAH.

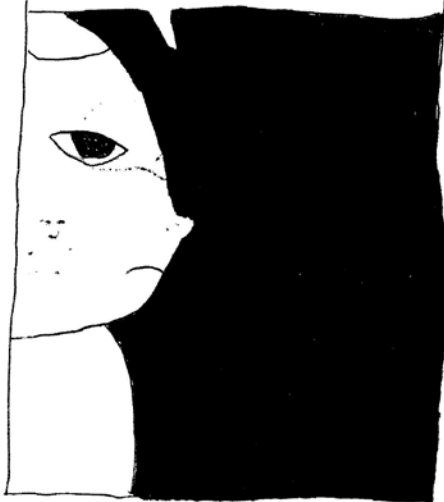

IN RES - GLAVAR SE PRESELI NA GRAD LANŠPREŽ
NA DOLENJSKEM.

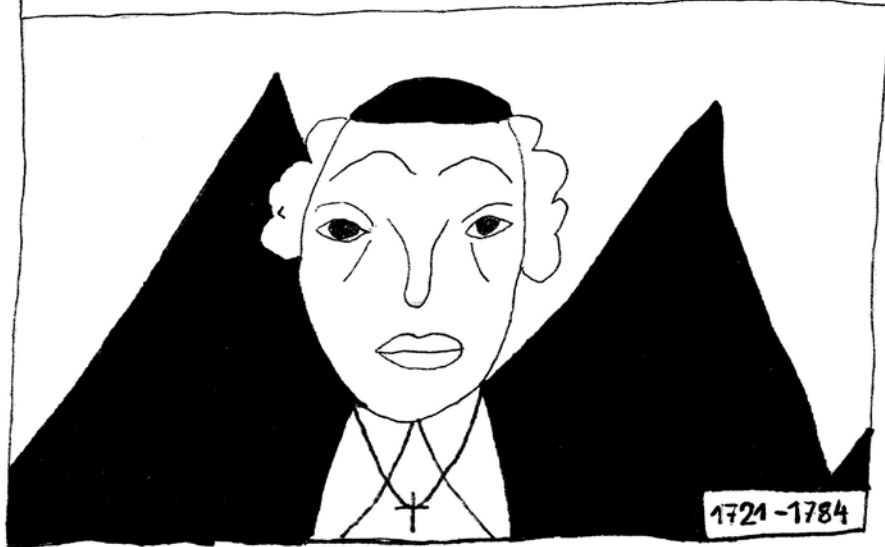

SVOJE PREMOŽENJE ZAPUŠČAN
SIROMAŠNIM IN BOLNIM. NAJ SE
SEZIDA BOLNIŠNICA ZANJE.

TAKO SKROMNO JE SVET ZAPUSTIL VELIK MOŽ, KI JE ŽIVEL PRED
SVOJIM ČASOM. PETER PAVEL GLAVAR.

1721-1784

Življenjepis Petra Pavla Glavarja (1721–1784)

Glavarjevo ime se prvič pojavi v krstni knjigi stolne župnije sv. Nikolaja v Ljubljani. Peter Pavel je bil krščen v petek, 2. maja 1721. Glavarjeva mati Marija je sina v veliki stiski zaradi nezakonskega rojstva skrivaj položila na prag komendske graščine.

Po posredovanju kaplana Andreja Roglja je dečka v rejo sprejela številčna družina Basaj v Vopovljah. Zakonca Marija in Jernej Basaj sta imela 11 otrok, a štirje med njimi so kmalu po rojstvu umrli. Starša Basaj sta vse otroke vzgajala v veri, delavnosti in gospodarjenju na kmetiji. V družini je pomembno mesto zavzemala tudi razgledanost, pridobljena z branjem in pisanjem.

Glavar je bil zelo bister fant. Verjetno se je od ostalih otrok, ob razlagi očeta rejnika in spodbudah kaplana Roglja kaj hitro naučil brati in pisati. In ko človek to dvoje osvoji, vzplameni vedoželjnost. Tako je ob denarni pomoči tedaj že župnika Roglja Glavar okoli 1735 odšel za Basajevim sinom Jernejem v jezuitsko gimnazijo v Ljubljano.

Pri 18 letih jo je zaključil z odliko, za kar je od župnika Roglja dobil denarno nagrado. Glavar je med gimnazijo ugotovil, da je to, da se vsega hitro nauči, dar. Videl je, da so drugi nezakonski otroci živeli precej slabše kot on sam. Tako se je sčasoma odločil, da bo talente koristil v dobro ljudi kot duhovnik. Za duhovnika se je šolal na graški univerzi od 1739 do 1743.

Ob z odliko končanem študiju filozofije in teologije mu je dekan teološke fakultete napisal značajsko spričevalo. Zapisal je, da se je Glavar vedno do vseh obnašal spoštljivo in da si je neprenehoma prizadeval za krepostno življenje ter da je bil s svojo stalno preudarnostjo sošolcem v dober zgled. Študij ni bil samo čas pridobivanja določenih znanj, ampak tudi seznanjanje

z dogajanjem v državi in z najnovejšimi pogledi na gospodarstvo. A s pridobljeno izobrazbo še ni postal mašnik. Najprej zato, ker še ni bil dovolj star in ker ni imel nobenega premoženja za svoje vzdrževanje (*titulus mensae*). A največji problem mu je predstavljalo vprašanje njegovega rojstva.

Nezakonski otroci niso mogli postati duhovniki, če niso za to pridobili posebnega papeževega spregleda. Po posvetu z župnikom Rogljem se je odpravil v Ascoli k takrat še papeškemu guvernerju in upravljavcu posesti sv. Petra na Kranjskem, baronu Pietru Giacomu Testaferri. Upal je, da mu bo pomagal razjasniti, kdo je njegov oče, in seveda, da mu bo pomagal izprositi potreben spregled.

Glavar se je odpravil v Senj peš. Na tistem območju je služboval tudi njegov brat v rejništvu Jernej Basaj, takrat še kot oficir v Vojni krajini. Jernej mu je našel delo hišnega učitelja otrok vojaškega dobavitelja Antonia de Zandonattija. Tam se je v nekaj mesecih naučil hrvaško in italijansko. Testaferri se namreč slovenščine v svojih 19 letih delovanja na Kranjskem ni naučil. Glavar se je odpovedal plačilu poučevanja, saj je imel močno željo, da bi mu v zameno naklonili *titulus mensae*. In res je Zandonatti s pismom 2. junija 1743 zagotovil ob morebitnih Glavarjevih potrebah dohodke dela svojega posestva. Sredi leta 1743 je Glavar z ladjo došel v Ancono, od tam pa se je peš odpravil v 119 kilometrov oddaljeni Ascoli.

Živiljenjepisci so zapisali, da se je Glavar na vratih Testaferriovega dvorca pojavil bos in v raztrganih oblačilih.

Testaferri je Glavarja postavil za hišnega ekonoma (*maestro di casa*) v zameno za stanovanje, hrano in oblačila. Kar hitro (31. julij 1743) je Glavar pridobil spregled papeža Benedikta XIV. zaradi nezakonskega rojstva. Testaferri je Glavarja v letu dni dodobra spoznal in videl, da je zaupanja vreden in tudi za gospodarske stvari zelo sposoben fant. Z Glavarjem se je začel pogovarjati o možnosti delovanja v fari sv. Petra

– kot kaplan ali kot oskrbnik posesti (komende) Malteškega viteškega reda. Red je Testaferrati poveril vlogo komendatorja – upravitelja te komende. Testaferrata s takratnim oskrbnikom in kaplanom Jernejem Bitencem namreč ni bil zadovoljen. S spregledom, Testaferratovim priporočilnim pismom za senjskega škofa in značajskim spričevalom krajevnega škofa je odplul nazaj čez Jadran. Testaferrata Glavarju ni nikoli priznal očetovstva.

Zaradi viharja ladja ni pristala v Senju, ampak v Reki. Ker so preprečevali širjenje kuge, so vsem potnikom odredili tritedensko karanteno. Senjski škof Janez A. de Benzoni je bil prav v tistem času na Reki. 13. septembra 1744 Glavarja posveti v mašnika in to še predno prejme spregled zaradi starosti. Štiri dni kasneje Glavar na Trsatu svojo prvo mašo daruje za svojega dobrotnika Testaferrato.

Poln načrtov se vrne v domače kraje. 30. septembra nastopi kaplansko službo in že snuje velike načrte. S Testaferrato se dogovorita, da prevzame v oskrbo komendo. Njegova prva naloga je, da pregleda vse zapise računov prejšnjega oskrbnika. Glavar ostane oskrbnik komende do 1746, ko podpiše prvo najemno pogodbo komende. Najemnik komende je bil vse do 1765. Pri 30 letih (1751) nasledi upokojenega in oslepelega župnika Roglja.

Kot duhovniku je bilo Glavarju zelo pomembno, da verniki poznajo krščanski nauk. On je bil tisti, ki je v komendsko farno cerkev prvi postavil križev pot in uvedel nedeljski popoldanski verouk za vse z litanijami. Ker je takrat fara imela sedem cerkva (v Komendi, na Križu, v Mostah, v Zapogah, v Tunjicah, v Suhadolah in v Pšati), se je večkrat zgodilo, da nekatere vasi niso imele nedeljske ali praznične maše. Zato se je Glavar zavzel, da se je postavila hiša še za tretjega duhovnika – t. i. beneficiat. Sam je naredil načrte zanjo in v njej predvidel prostor za knjižnico. Stroške je plačal sam. Beneficiat je bil zgrajen ob pomoči celotne fare. To je bila hiša, za katero je Glavar rekel, da je »tako trdna in urejena, da ji ne bo mogel škodovati ne potres ne ogenj«.

Knjižnica do leta 1766 šteje 1399 knjig. Najstarejša je iz leta 1484 (Biblia sacra). Med njimi je tudi original Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske in tudi učbenik za začetnike igranja violine avtorja Leopolda Mozarta.

Glavar je 1750 poskrbel, da so vsi okoliški podložniki in živina pili pitno vodo. Vodnjak so izkopali ob graščini.

Da bi utrdil versko znanje, je 1752 uvedel velikonočno izpraševanje krščanskega nauka po domovih. V ta namen je sestavil seznam vprašanj *za ta male in za ta velke ljudi*. 13 let je hodil po fari z okoli 3000 farani in jih spraševal. Obenem jim je svetoval, kako naj na kmetijah bolje gospodarijo. Točnost odgovorov, stanje družine in status kmetije si je beležil v posebno knjigo. Nastal je t. i. Status animarum – stanje duš.

Glavarja ni zanimalo, kaj si kdo misli o njegovem delu. Pomemben mu je bil dušni in gmotni napredek svojih podložnikov. Verjel je, da vsak zmore nekaj več, če le ima pravo spodbudo. Zato se ni ustrašil ne naporov ne očitanih ali zavisti sosednjih duhovnikov in končno niti škode na svojem zdravju.

Ko je obiskoval farane po domovih, je videl, koliko bistrih fantov in deklet premore njegova fara. Ni se strinjal s takratno miselnostjo, da med kmečkim prebivalstvom ni nadarjenih otrok in da je že Bog tako določil, da so se rodili v revščino. Leta 1760 je ustanovil zasebno osnovno šolo in to 14 let pred splošno šolsko uredbo Marije Terezije. Šola za nadarjene fante je imela tudi internat – dijaški dom. Tistim, ki so v njem bivali, je plačal hrano in obleko. Učili pa so se računstva, branja in pisanja v kranjskem, nemškem in latinskem jeziku. Cerkevni zborovodja in organist je bil hkrati tudi učitelj glasbe. Tri leta je bil to Jakob Zupan – avtor prve slovenske opere Belin. Učil jih je petja, igranja na orgle in na godala. Glavar sam pa je učil verouk. Učenec je v šolo hodil toliko časa, da je bil pripravljen za sprejemne izpite za gimnazijo in za samostojno življenje. Ko so se učenci šolali v Ljubljani

ali kasneje v Gradcu ali na Dunaju, so si z glasbenim znanjem lahko sami zaslužili za oskrbo.

Glavar je bil pospeševalec romanj. Najprej s pridobitvijo relikvije sv. Ane za tunjiško cerkev leta 1752. Nato je julija 1753 iz potovanja v Rim pridobil relikvijo mučenca iz katakomb sv. Priscile. Ker mučenec ni imel imena, so mu dali ime sv. Urban. Romarjev k sv. Ani je bilo toliko, da je Glavar 2. maja 1762 blagoslovil temeljni kamen za novo podružnično cerkev sv. Ane v Tunjicah. Cerkev so končali leta 1766, ko je bil Glavar že v Lanšprežu na Dolenjskem. Glavar je v zgledu sv. Ane cenil poslanstvo, ki ga nosi vsaka mati, tudi njegova. Bil ji je hvaležen za ohranjeno življenje.

Ko je komendator Testaferrata oktobra 1763 na Malti umrl, se je Glavarjeva najemna pogodba avtomatično skrajšala s pet let na tri. Glavar je vedel, da red najemne pogodbe z njim ne bo hotel podaljšati. Pa tudi njegova vloga duhovnika v fari je bila vprašljiva. Ko se je konec aprila 1765 njegova pogodba iztekla, je šel živeti v beneficiat. Tehtal je, kaj naj naredi. Odločil se je, da bo obrnil povsem nov list v življenju in začel novo poglavje.

Aprila 1766 je Glavar od grofa kriškega gradu Alojza Adolfa Auersperga kupil graščino Lanšprež. Veliko se je ukvarjal z gospodarjenjem na posestvu. Postavil je mlin na Temenici, opekarno, si uredil dostop do graščine s cesto iz Mirne, gojil murve za sviloprejestvo, imel sadovnjak s 600 drevesi, ribnik, vinograd, zelenjavni vrt, kašče, hleve s plemensko živino, pripeljal si je mlatilnico, za zgled postavil zidan kozolec ...

Leta 1767 je postal eden od ustanoviteljev ter vnet član Kranjske kmetijske družbe (KKD), namenjene širitvi in modernizaciji kmetijstva. Glavar je prvi med Slovenci razmišljal o izobraževanju slovenskih kmetov s pomočjo priročnikov v slovenščini. Do podložnikov je bil pravičen, celo zaščitniški. Podpiral jih je, ko so njegovo pomoč

potrebovali. Dajal jim je brezobrestna posojila, boljše sadike trt, semena za žita, plemensko živino, mnogim pa tudi čebelje panje.

Že pri sv. Petru se je veliko ukvarjal s čebelarjenjem. V letih med 1776 in 1778 je v slovenščino predelal delo dvornega čebelarja Antona Janše in ga naslovil »Pogovor o čebeljih rojih«. Žal ga KKD ni hotela natisniti. Dunajskemu dvoru je predlagal, kako naj bi pospeševali čebelarstvo. Ustanovil je prvo zasebno čebelarско-sadjarско šolo. Glavar je med prvimi na svetu, ki je pisal, kako so čebele koristne za pridelek. Zapisal je, da se čebelja matica oprashi v zraku, lahko z več troti.

Januarja leta 1784 ga je obiskal Jernej Basaj. Med tem obiskom je Jerneja zadela kap, po kateri je kmalu umrl. Njegova smrt je Glavarja močno prizadela. Glavar je takrat pripravil oporoko, v kateri je določil, da se v Komendi zgradi bolnišnica za revne, bolne in siromašne komendske župljane in lanšpreške podložnike. Glavar je ustanovi, ki bo upravljala z bolnišnico, zapustil vse svoje premoženje. V oporoki je tudi določil, da se mora zdravniško delo opravljati v slovenščini. Peter Pavel Glavar je umrl v soboto, 24. januarja 1784. Po vsej verjetnosti so ga pokopali v njegovi grajski kapeli sv. Jožefa, skupaj z Jernejem. Njegova poslednja volja – »Glavarjev špital« – se je uresničila šele leta 1804.

Glavar je bil človek, ki je živel rahlo pred svojim časom. Premagal je stigmo nezakonskega otroka, uresničil je svoje sanje, izvršil je poslanstvo. Dejaven je bil na mnogih področjih in se je izkazal kot nesebičen dobrotnik predvsem tistim, ki so pomoč in znanje nujno potrebovali. **Ni deloval zase, deloval je za druge.**

Peter Pavel Glavar.

Duhovnik, prosvetljenec, gospodarstvenik, dobrotnik v stripu.

Založil: Medobčinski muzej Kamnik (zanj: mag. Zora Torkar)

Uvod: mag. Zora Torkar

Življenjepis Petra Pavla Glavarja: Štefan Petkovšek, Ustanova Petra Pavla Glavarja

Avtorji stripa: Martin Ramoveš in učenci OŠ Komenda-Moste (Patricija Kern, Klara Ferme, Teja Jeraj, Lana Bučar, Hana Bertoncelj, Vid Peklaj, Nina Resnik)

Mentorja: Tina Kosi, Martin Ramoveš

Lektoriranje: Ana Gruden

Oblikovanje: Katja Kastelic

Tisk: 200 izvodov

Komenda, 2021

Izdajo stripa je financirala Občina Komenda.

